

ПСИХОЛОГІЧНІ І ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Л. В. Беш¹, Л. П. Дедишин¹, О. І. Мацюра¹, Б. Я. Дмитришин², О. М. Беш¹

¹Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького;

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця м. Київ

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Вирішення цього завдання є можливим лише тоді, коли студент буде не пасивним споживачем інформації, а активним шукачем знань, який вміє самостійно сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність. Самостійна робота (СР) студента є не просто важливою формою освітнього процесу, а повинна бути його основою. Поза тим, що питання самостійної роботи не нове і добре висвітлене в педагогічній літературі, і сьогодні залишаються в цьому питанні до кінця не з'ясовані і дискусійні моменти.

Актуальними залишаються питання вибору оптимальних навчальних технологій, визначення принципів організації самостійної роботи при вивченні клінічних дисциплін. Така робота не може проводитися формально, обмежуючись обов'язковими рефератами з окремих винесених на самостійне опрацювання тем.

Наші кафедри мають значний досвід викладання клінічних дисциплін і організації самостійної роботи. Досвід показує, що всю практичну підготовку студентів-медиків впродовж навчання умовно можна поділити на роботу під контролем викладача та власне самостійну роботу студента. При цьому даний поділ поширюється як на самостійну аудиторну роботу (САР) на практичних заняттях, так і позааудиторну самостійну роботу (ПАСР). Викладачами кафедр детально опрацьовані конкретні види, методи СР, з'ясовано функції викладача та студента в процесі їх взаємодії, представлені можливості запровадження інноваційних технологій.

Під контролем викладача на практичних заняттях студент здійснює наступні види САР: оволодіння навичками обстеження тематичного хворого, методикою діагностичного пошуку та інтерпретації його результатів, технікою виконання практичних навичок, навичками складання типового і нетипового (залежно від курсу) для даної патології плану лікування.

Власне самостійною можна вважати роботу в створеному у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького навчальному імітаційному центрі, яка передбачає відпрацювання на фантомах продемонстрованих викладачем практичних навичок з обстеження органів і систем пацієнта, маніпуляційної техніки, інструментальних методів дослідження. Самостійна робота студентів у клінічних відділеннях профільних лікарень повинна включати роботу з медичною документацією (вивчення історій хвороб, результатів додаткових досліджень тощо), відпрацювання практичних навичок з обстеження пацієнтів, проведення бесід з пацієнтами та членами їхніх сімей з питань раціонального харчування, профілактики захворювань та їх рецидивів, заповнення щоденників або відповідних завдань в своїх зошитах. На особливу увагу заслуговує заповнення розробленого кафедрами спеціального протоколу обстеження хворого.

Обсяг і структура САР студента визначається їх рівнем підготовки. Зокрема, на кафедрі пропедевтики дитячих хвороб така робота передбачає обґрунтування провід-

ного і супутніх клінічних синдромів у конкретного пацієнта, складання одноденного та тижневого меню для здорової і хворої дитини тощо. Водночас найвищою ланкою САР студентів IV та V курсів на практичному занятті з педіатрії є курація тематичного хворого з подальшою систематизацією даних та обґрунтування попереднього діагнозу і подальшої тактики лікування. Студенти VI курсу повинні самостійно вирішувати проблему діагностичного пошуку у складних нетипових варіантах патології і призначати відповідне лікування.

Звичайно, навіть власне самостійна робота студента на практичному занятті не залишається без уваги викладача, який з метою активізації діяльності ставить студентів конкретні питання щодо тактики обстеження, уточнює доцільність певних дій, підказує наступний крок. Такий одномоментний вибірковий контроль з боку викладача не знижує цінності оволодіння навичками СР з пацієнтами, а, навпаки, стимулює творчу діяльність студента.

ПАСР полягає в дистанційному навчанні, вивчення інструкцій (методичних вказівок) до проведення окремих етапів СР, підготовці до практичних занять та підсумкових занять, самостійному опрацюванні тем, що не вивчаються в сітці аудиторних занять, але перевіряються під час підсумкових занять, диференційованих заліків та іспитів. Важливою складовою ПАСР є підготовка історій хвороби. Варіантами ПАСР для студентів VI курсів є: підготовка тематичних комп'ютерних презентацій, які представляють складні випадки патології; чергування в клініці.

Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять, здійснюється за допомогою орієнтовних карт для організації СР студентів з навчальною літературою, підручників, посібників, розробляються оглядові лекції за винесеними на самостійне вивчення темами та переліком вузлових питань і рекомендованої літератури. Найчастіше опрацювання нових тем здійснюється шляхом конспектування, реферування, складання тез; вивченням медичних документів, зокрема наказів, стандартів надання медичної допомоги; самостійного спостереження, обстеження хворих, написання історії хвороби.

Для підготовки до практичного заняття, поглибленого вивчення пройденого матеріалу та підготовки до підсумкового заняття поруч з підручниками, навчальними посібниками та методичними вказівками для СР нами використовуються аудіо-, відеоматеріали, комп'ютерні програми навчаючого та контролюючого типів з підбіркою тестових завдань та ситуаційних задач. Зокрема, додаткові дидактичні матеріали для самостійного опрацювання включають розроблені кафедрою педіатрії Львівського медичного університету відеофільм «Студенти – студентам» та відеоролики інструментальних досліджень: «Відеобронхоскопія в педіатричній практиці», «Особливості бронхоскопічних змін при різних патологіях».

Особливо цікавим для студентів та цінним для викладачів є виконання індивідуальної СР, яка включає підготовку доповідей, наукових повідомлень і виступ на науково-практичних конференціях; переклад спеціальної літератури; виконання конкретних індивідуальних завдань (наприклад, аналіз і оцінка методу дослідження; доповідь

історії хвороби); залучення студентів до активної науково-пошукової роботи різного рівня складності з тематики НДР кафедр.

Більша частина ПАСР може вважатися власне самостійною і виконуватися без безпосереднього контролю викладача у довільний, визначений студентом час. Проте для повноцінної підготовки до практичного заняття обов'язковим є опрацювання професійних практичних навичок, медичних маніпуляцій, інструментальних методів дослідження, яке необхідно здійснювати в позаурочний час в умовах клініки чи тренажерних навчальних кімнат. З цією метою на наших кафедрах на клінічних базах працюють спеціально обладнані фантомами та інструментарієм навчальні кімнати і центри, де під контролем викладача студенти відпрацьовують медичні маніпуляції.

У контексті СР студентів слід відзначити такий важливий засіб її методичного забезпечення як алгоритми практичних дій студента. Під алгоритмами ми розуміємо точні вказівки щодо поетапного виконання в певному порядку системи дій, що призводять до розв'язання задач певного типу. Відповідно до професійних задач при навчанні студентів-медиків можуть бути використані алгоритми обстеження хворого, діагностичні алгоритми, лікувальні алгоритми, алгоритми диспансеризації, алгоритми оволодіння навичками тощо.

Багатим відрізком самостійної роботи студентів є виробнича практика.

Важливе питання, яке активно дискутується в педагогічному середовищі: коли і як ми повинні оцінювати самостійну роботу студента? Ми вважаємо, що самостійна робота, яка передбачена в конкретній темі, наприклад, відпрацювання техніки надання невідкладної допомоги при непритомності, колапсі, поряд з аудиторною роботою оцінюється під час заключного контролю на відповідному практичному занятті. Окрім цього самостійно вивчені теми включаються до теоретичної та практичної частин

підсумкового заняття у вигляді тестових завдань, співбесіди та захисту історії хвороби.

Для організації і забезпечення здійснення СР студентів важливими є певні психологічні аспекти. Психологічною умовою її успішності є формування стійкої мотивації та інтересу до обраної професії. І в цьому контексті особливе значення мають взаємини між викладачами і студентами в навчальному процесі. Викладач повинен бути доступним для студента, завжди залишатися людиною, з якою можна порадитися. Своєю роботою викладач має бути взірцем для студента, повинен вміти показати всі необхідні навички, адже відомо «словом не навчиш, але прикладом».

Висновок. Досвід впровадження різноманітних технологій в організацію СР дозволяє не лише підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу, але й сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання.

Література:

1. Вершинська О. Б. Проблеми формування навчальної мотивації студентів ВНЗ / О.Б. Вершинська.–2010. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://tme.uomo.edu.ua/docs/Dod/1_2010/VERSHYNSKA.pdf.

2. Гавриленко О. Формування мотивації до професійної діяльності з застосуванням ІКТ / О. Гавриленко // Витоки педагогічної майстерності. – Вип. 10 – Полтава, 2012. – 370 с.

3. Гилюн О. В. Освітні мотивації студентської молоді / О. В. Гилюн // Грані: наук.- теорет. і громад.-політ. альманах / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара; Центр соц.-політ. досл. – Д., - 2012. – № 1 (81). – С. 102–104.

4. Михайличенко В. Є. Роль мотивації навчально-пізнавальної діяльності у формуванні професійної спрямованості студентів/ В. Є. Михайличенко, В. В. Полянська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, - 2011. – Вип.17 (70). – С. 320–327.

МЕДИЧНІ ЛІЦЕНЗІЙНІ ІСПИТИ КРОК «ФАРМАЦІЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТ КІЛЬКІСНОГО ВСТАНОВЛЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ.

А. К. Білий, О. Ю. Воскобойнік, С. І. Коваленко

Запорізький державний медичний університет

Вступ. Необ'єктивність оцінювання знань студентів вищих навчальних закладів завжди залишалась однією з болючих проблем вищої освіти. Розробці методів уникнення зазначеного явища присвячена значна кількість публікацій, однак підходів до його повного усунення досі не існує. Необхідно зазначити, що значною проблемою також залишається відсутність ефективної системи встановлення об'єктивності оцінювання знань, що в свою чергу унеможливає розробку підходів до усунення існуючих недоліків та верифікацію їх ефективності. Частково зазначена проблема була вирішена з появою медичних ліцензійних іспитів КРОК, які по своїй суті є зовнішнім, незалежним від викладачів та адміністрації ВНЗ оцінюванням знань студентів з ряду дисциплін. Так, на сьогоднішній день, загальноприйнятою практикою є порівняння середнього балу студентів з дисципліни та середнього відсотку результату складання ліцензійного іспиту в межах курсу або групи. Однак, як відомо, встановлення «середньої температури по лікарні» дуже нечасто дає уявлення про

реальний стан проблеми. Враховуючи зазначене, нами було поставлено за мету розробити ефективний інструмент кількісного встановлення об'єктивності роботи викладачів, колективів кафедр та факультетів при оцінюванні знань студентів.

Основна частина. Як вже зазначалось, порівняння середніх значень успішності студентів з дисципліни за результатами модульного або екзаменаційного контролю та середнього відсотку згідно ліцензійного медичного іспиту не є доцільним. Так, наприклад, у випадках коли частина студентів отримувала завищені оцінки, а інша частина занижені, середній бал з дисципліни буде співвідноситись з середнім відсотком складання ліцензійного іспиту. Більш коректними є порівняння зазначених величин для кожного студента з наступною статистичною обробкою одержаних даних.

Нами пропонується визначення коефіцієнтів кореляції рядів даних результатів модульного (екзаменаційного) контролю та відсотком складання ліцензійного іспиту. Коефіцієнти можуть бути визначені в межах академічної